

Universal Declaration of Human Rights - Kpelle, Guinea

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NUKAN MAAMENI YENƐYII BO PELE HU

Dɔn juwoo gbalatɔmaa

A ke kaalonna da tɔɔi gaa nukan nei yene yiihu diɔ legbɔɔba laa, tɔlinmo laa da lilaa di nwundɔɔi.

A ke lɔnɛɛ nukan dɔɔi gaa maane yene nuan diɔ peli kweiwoo boi, diɔ laa di maameni la, yi di hwa ke nɛimaɔnɔn da mɔnɔ di hu, bɛ kele yenenuan kaa boi.

A ke tɔɔi gaa nukan nei yeneyii hu bɛ maane maa ɔ kɔnwɔ, hɔge nukan hwɛpa pɔnɔ hwɛ gwei tɔgɔ hemei iɔi hu nɛitɔwɔnuan diɔ.

A ke lɔɔɔa kele yepuɔ gehu bɛ maane gu hwanɔ tɛgɛ boi.

A ke lɔi kele hu nuan bowoo ba, tɔɔi lele gaa hinaa di wɔɔ Kaalonnaa hu, yai a di wɔɔ tetɔwɔ yii lele nɛikulo, ye pɔnɔ ye di wɔɔ yii nɔane legbɔɔba laa hui.

A ke yene lɔi kele da nɔɔ kɔn genei bɛ di liimu ɔ hɔgɔ nɛgbɔɔba lelei da tɔɔi gaa nei yene yii hu maa meni bai.

A ke gilɔnahiɔ tɔnɔi ti hwilɔn nukan dɔɔi da nɔɔ legbɔɔba laa bɛ ge, ɔle yabɔ ke a di liimu hɔgɛɛ a gbɔɔkɔɔ, yili bɛ a ge lɔi kele diwɔɔ nɔakɔn gene ɔ bo yene.

Maane nuteitei, ɔ make a kɔɔma yinɔa di gɔl diɔ, maakweli, da hutɔ bɛ da nɛgbɔɔba, da tɔɔi gaa nukan nei yeneyii hu di hee di kɔnɔna kɛnaa kele bɛ, ɔ make bɛyi ɔ wɔ nɔawooɔo kaa lai, yili kele bɛ gei yene bilibili gemɛi nɔ nɔakɔn genei nei zea kaa Amɔlik lɔi hui, ɔ dɔn nɔa nei laa a pɔlɔ kpala nɔ holo pou (10) gwɔlan nwaatɔnɔ pulu nɔn mɛinan yenan kɔu mɛihaaba (1948).

Dɔn nɔo toloo 1

Nukan gele kaa pɔlɔ kaa tanɔn, yiliba nu kɔle maawiyɔ pɔlɔ da tɔɔi gaa nei yeneyii hu kɛpɔlɔ kaalɔ tanɔn; di kemɛni a nukan nɔa bɛ ge hwɛkɛli welikɛmaa ɔ lɔ di luwai.

Dɔn nɔo veele 2

Dɔn nei huwoo kaa nukele ba tanɔn, guloju hwɛ ma ye ɔ ke a huwu meni, gu kɔlɔ kɛpɔlɔ, gu lawoo, nɔala meni kɛna bɔlɔ, kilɔnahie huwu lɔpe, nei hu yii bo pɔlɔ ba, hɛn jɔlɔbo pɔlɔ pɔ da nukaapɔlɔ da zɔgɛi, ye ɔ ke a hulɔnu da nenu yilipulu, ye ɔ ke lɔi gaa gbɔɔba ju mun, ye ɔ ke a lɔi yi gaa nii mɔlan nɔi yemu a ju mun dɔn nei huwoo kaa nukele ba tanɔn.

Dɔn nɔo zaaba 3

Maala kaa nukele yei ɔ yeneke, ɔ legbɔɔba laa hɔlɔbo, ɔle gbinimaa ye kɔnɔ.

Dɔn nɔo naan 4

Nuta hwa peli lɛɛi lualaa hu da tɔlaalaa hu, luolaa da luoyɔu huɔu lɔpe da kɛɛ.

Dɔn nɔo nɔɔli 5

Di hwə kia pai nuta mənɔboi, di hwə kia pai meni jaanwana laai nuta ba, yi a nu kulo nulaa hu əle eye melekpe ma.

Dɔn ηoo meida 6

Kene lɔpe gele, maane nu kele ηɔ kaa lonna, ə ke a gɔlɔn ηaa ma.

Dɔn ηoo meihwele 7

Nu kele peliai a ge tɔn niila ne tɔnɔ meɪ. Nu kele hon bələ kaa tanɔn nukan maatɔn nei liila.

Dɔn ηoo meihaaba 8

Maala kaa nukele yei ə li kititəgə pɛle la; a gaa ye maameni ye ə piliju.

Dɔn ηoo meinaan 9

Di hwa nu too gahwə ja, yi ηun və mai. A wwalaketi di maakwiya ηɔɔ lɔiba gahwa meni ηɔɔ pələhu.

Dɔn ηoo bou 10

Maala ka nukele yei, ə ηɔɔ tian makɔnɔ kititə gə pɛlela, əle dian ti ə ke a kɔlɔn ηaa ə make meni lɔpee daa zenwuɔn.

Dɔn ηoo boukɔutanɔn 11

1. Nui lɔpee da meniηɔnɔ laahe ηuɔ, meniti hwa peli kei a jɔn, yi jɔn ti hwə kɔlɔn ni ponɔnɔ kitikepele la, maakɔnɔnuaan nei ba.

2. Tɔn hwa peli nui lɔpe honji menita ba yiyai meni ti kei lowai, dɔn ti hwə ke laali; yilipulu menikei lowai tɔn mə a laa nui ti meɪ, ə make a kwia.

Dɔn ηoo boukɔu hweele 12

Nuta hwa naa lɔ malan nii pələ hu, lɔ kpeli-kpeli, nei bɛlen meni hu, da gbiniba meni tamaa hu, naa kala pələ pɔ.

Dɔn ηoo boukɔu haaba 13

1. Maala kaa nukele yei ə hiə a niɪbapələ, əle ə he niiba kenaa ηɔ lɔi hu.

2. Maala kaa nukele yei ye peli kuloi lɔi lɔpe hu, ə make gbɔɔ lɔi, əle ə pənə ə ja gbɔɔ lɔi ti hu.

Dɔn ηoo boukɔu naan 14

1. Nui lɔpe da ηeikɔu kpɔlu jeei, maala kaa nei ə maakilə lɔi takpeli hu, yiyan nɔiti a peli nee hee mu.

2. Maakiləlaa ti hwa peli tɛgɛi meni nɔnɔn kemun gbɔɔkpɔ pɔ yi hwə ba lɔi ηun ma meniηɔnɔn da kaala.

Dɔn ηoo boukɔu lɔli 15

1. Maala kaa nukele yei ə lɔi lonna hɔlɔbo.

2. Di hwa peli lɔilonna kuloi nu yei hulu meni hu əle maala hwə ηɔnɔ nu yei hwə ηɔ lɔilonna maahwalin.

Dɔn ηoo boukɔumeida 16

1. Nɛɛnu da hulonu da hɛli kpilayela da di laɲayela da peli heei di kepɔ guloju hwɛ ma yɛkɛ la a huɠu mɛni, lɔilon na mɛni, ɔlɛ yala pɛlɛ mɛni. Di peliɛ a di ke jiiɓoo ti hu, ɔ make di taɠai lowai.

2. Lɛgbɔɔba da laana bɛ a hilɛtai laa ma.

3. Pɛlɛn mɛ bɛ a kpɔmaayi hɔɔtɔma, ɔlɛ maala ka jɛi gbɔmayii ti da nɔi jɛitɔwɔ nuaan di maakɔɲɔn.

Dɔn ηoo boukɔumeihweelɛ 17

1. Nukan lɔpɛɛ jɔlɔɓo hɛn gaa a ɓɔɔ, ɔ make g boukɔuaa kpɔn ju.

2. Di hwa nu yɛɛ kpilan di hwɛ jɔlɔɓo hɛn gulo jɛi.

Dɔn ηoo boukɔumeihaaba 18

Nui lɔpɛɛ a peli gbɔwɔ kilijahia kɛi, niiba yiibo pɛlɛ hu. Mukulaa bɛ a peli niiba kalan gɛi, ɔ niiba yiibo juwu yii ɓo pɛlɛ hu.

Dɔn ηoo boukɔumeinan 19

Maala kaa nui lɔpɛɛ gɔlɛ yɛi ηɔɔ kilijahie lɛ ɔ gweiwoobo, ɔ gilipuju kwɛli, ɔ jɔlɔɓo ɔ nɛi nuta kpɛli ηaa dia kɛnakele yi ηɔɔ hwa kɛ ju.

Dɔn ηoo bouhwweelɛ 20

1. Maala kaa nukele yɛi ɔ ηundɔ kɛ, ɔlɛ ɔ kpɔn naa liilaa hu.

2. Di hwa nu yɛɛ kpɛlan di hwɛ nɔ kpɔn ju.

Dɔn ηoo bouhwweelɛ kɔu tanɔn 21

1. Maala kaa nukele yɛi, ɔ tɔɔi hɔlɔɓo ηɔɔ lɔi jɛawooɓo mɛni hu, a wala kɛ a yaa kpini, ɔ kɛ nui a jɛɛ lɛmai.

2. Maala kaa nukele yɛi, ɔ kolokɛ gahanama bɛ ηɔɔ lɔi hu. Yiyan nuta hon bɛtlɛ hwa tɛɠɛ mɛlan ma.

3. Lɔilonnii kilijahia pɛlɛ bɛ lɔi jɛawooɓo a kuloju. Gilijahia ti a kɔlɔn nɔi nɔi jɛawooɓo nuan hɛ luwai a kɛ a nɔi kwei nuan kɛlɛ laamaawoo.

Dɔn ηoo bouhwweelɛ kɔuweelɛ 22

Nu keke kɛmɛni a kpɔnɲuyii ɓo mun mɛ gɛ, yɛ kɛ kpɔn ninimu. Ninin ti bɛ maanɛ ɔ pa ɓɔ a yeelaholon; yɛlɔgɛi, kaalɔnnaa, ɔlɛ mɛni kɔlɔn ηa.

Dɔn ηoo bouhwweelɛ kɔu haaba 23

1. Maala kaa nukele yɛi ɔ kolo kɛ, ɔ niiba kolokɛ tɛlinmo da jɛaanɛ pɛlɛ mɛi; ɔ gɛ hwɛ pa kɛ a nui kolo hwɛ ma.

2. Nu kɛkolo bɛ maanɛ di zalama; ɔ kɛ a hulonu da nenu.

3. Kolokɛmun lɔpɛɛ a peli kolokɛnuaan maakɔɲa kpɔn naai; a wala keti ɔ to da hu.

4. Kolokɛmun nɔpɛɛ maala kaa jɛi ɔ viitɔ, ɔ niiba pɛlɛ ηaa kɛ. Gɛ kolo kɛi nowai jɛn ɔ kɛ a dɔɔ; ɔlɛ yilipulu ηɔɔ hwitɔ lowai yɛ hala ma.

Dɔn ηoo bouhwweelɛ kɔu naan 24

